

**Διεθνείς προκλήσεις
ασφάλειας και
ο ρόλος των ναυτικών
επιχειρήσεων
στην περιοχή μας:
ΤΟ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΈΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛÁΔΑΣ**

Hσύγχρονη αρθρογραφία επικεντρώνεται πλέον, όλο και περισσότερο, στη γεωστρατηγική σημασία της περιοχής μας, στις προκλήσεις που αναδύονται μετά τις πρόσφατες εξελίξεις σ' αυτήν και στη θέση της χώρας μας στο περιβάλλον που διαμορφώνεται. Στο παρόν άρθρο θα ήθελα να επισημάνω κάπι που θεωρώ ότι αποκτά ολοένα και πιο κεντρικό ρόλο στους μελλοντικούς στρατηγικούς σχεδιασμούς της διεθνούς κοινότητας, απασχολεί ήδη και θα απασχολήσει ακόμη περισσότερο τη χώρα μας, αλλά και στο οποίο η Ελλάδα έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα και μπορεί να πάξει ρόλο: στη θάλασσα και τις ναυτικές επιχειρήσεις. Στο ρόλο των ναυτικών επιχειρήσεων στις διεθνείς επεμβάσεις, αλλά και σε χαμπλότερης εντάσεως αποστολές για την αποτροπή και αντιμετώπιση κρίσεων.

Τι είναι αυτό που καθιστά τον τομέα αυτόν τόσο σημαντικό; Πολύ απλά, η παγκόσμια ευημερία και ασφάλεια εξαρτώνται από την ελεύθερη, την ασφαλή και τη νόμιμη χρήση των θαλασσών. Αρκεί να πούμε ότι το 90% του παγκόσμιου εμπορίου δικινείται δια θαλάσσης (εξ αυτού, 80% των παγκόσμιων ενεργειακών ροών), ότι 95% του εμπορίου διακινείται δια μέσου μόλις 9 ευάλωτων θαλάσσιων Στενών και ότι 80% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε απόσταση μερικών εκατοντάδων μιλίων από τους Ωκεανούς. Οποιαδήποτε διατάραξη των οδών αυτών –προκαλούμενη από τον άνθρωπο ή φυσική καταστροφή– μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την παγκόσμια οικονομία. Αν ακόμη αναλογιστούμε την προβολή στρατιωτικής δύναμης που γίνεται δια θαλάσσης, η σημασία της καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη. Ενδεικτικά, κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Κόλπου, αυτή αντιστοιχούσε στο 95% του εφοδιασμού.

Αλλά ας δουμε λίγο τον ρόλο των ναυτικών επιχειρήσεων σε διεθνείς επεμβάσεις στην περιοχή μας. Πρόσφατα, στη Λιβύη, το ναυτικό σκέλος των επιχειρήσεων είχε έναν κεντρικό ρόλο. Από την αρχή της κρίσης, το ΝΑΤΟ μετακίνησε πολεμικά πλοία στη Μεσόγειο, για την εφαρμογή του embargo όπλων που επιβλήθηκε με Απόφαση των Ηνωμένων Εθνών. Σε συνέχεια νέας απόφασης του ΟΗΕ, το ναυτικό σκέλος της επιχειρήσης διευρύνθηκε με ναυτικές περιπολίες για την αποτροπή της μεταφοράς όπλων και μισθοφόρων στη Λιβύη,

αλλά και με καταστροφή επίγειων στόχων από αεροπλανοφόρα που επιχειρούσαν στη Μεσόγειο και με πυραύλους Cruise από πλοία και υποβρύχια.

Λίγο ανατολικότερα, στον Λίβανο, μετά τον πόλεμο του Αυγούστου 2006, η UNIFIL, η αποστολή διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ, ανέλαβε μία επίσης σημαντική ναυτική αποστολή. Περιπολεί τα παράλια της χώρας, με σκοπό την εφαρμογή του embargo που έχουν επιβάλει τα Ηνωμένα Έθνη για οποιαδήποτε προμήθεια όπλων προς τον Λίβανο, η οποία δεν έχει εγκριθεί από την κυβέρνηση του ή την UNIFIL. Η αποστολή είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένων των ανησυχιών της διεθνούς κοινότητας για τον εξοπλισμό της Hezbollah, κυρίως μέσω Ιράν.

Σε ολόκληρη τη Μεσόγειο, υψίστης σημασίας θεωρείται η ΝΑΤΟϊκή Επιχείρηση Active Endeavour που ενεργοποιήθηκε μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ. Αξιοσημείωτη την καθιστά και το γεγονός ότι δραστηριοποιείται στο πλαίσιο του Άρθρου V του ΝΑΤΟ που, με απλά λόγια, προβλέπει συλλογική απάντηση σε επίθεση εναντίον Συμμάχου και που επικλίθηκε για πρώτη φορά στα χρονικά της Συμμαχίας. Σκοπός της επιχείρησης είναι η ανίχνευση και αποτροπή τρομοκρατικών δραστηριοτήτων στη Μεσόγειο. Δυνάμεις του ΝΑΤΟ περιπολούν, ελέγχοντας και συνοδεύοντας μη στρατιωτικά σκάφη, προκειμένου να τα προστατέψουν από τρομοκρατικές επιθέσεις. Επιβλέπουν, επίσης, σημαντικά περάσματα και λιμάνια σε όλη τη Μεσόγειο. Η επιχείρηση έχει αποβεί ωφέλιμη για την ασφαλή μεταφορά ενεργειακών πόρων, αγαθών, πρώτων υλών, αλλά και για την ασφαλή οικονομική δραστηριότητα στη Μεσόγειο γενικότερα.

Λίγο πιο μακριά, γύρω από τις σομαλικές ακτές, τόσο το ΝΑΤΟ, όσο και η Ε.Ε., έχουν αναλάβει δύο διαφορετικές ναυτικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, εξαιρετικής σημασίας επίσης, την Ocean Shield και την Atalanta αντίστοιχα. Στόχος τους είναι η αποτροπή, πρόληψη και καταστολή της πειρατείας και ένοπλων ληστειών που υπονομεύουν την ασφάλεια σε μια από τις πιο πολυσύχναστες θαλάσσιες οδούς στον κόσμο, την πύλη εισόδου από και προς το Σουέζ.

Ποια τάση διαγράφεται για το μέλλον;

Σήμερα, αυξάνεται η διεθνής ανησυχία ότι οι θάλασσες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για επικίνδυνες δραστηριότητες από τρομοκράτες, πειρατές, αντάρτες και κοινούς εγκληματίες. Συνεπώς, η ναυτική διάσταση αναμένεται να είναι ενισχυμένη τόσο ως προς τις διεθνείς επεμβάσεις για τη διαχείριση κρίσεων όσο και ως προς τις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των λεγόμενων νέων απειλών, όπως η τρομοκρατία, η πειρατεία, τα όπλα μαζικής καταστροφής.

Ως προς τις διεθνείς επεμβάσεις, το παράδειγμα της Λιβύης είναι ενδεικτικό. Οι δυτικές χώρες δείχνουν πλέον ελάχιστη ανεκτικότητα απέναντι στην απώλεια ανθρώπινων ζωών, αλλά και στρατιωτικών εξοπλισμών. Το ίδιο ισχύει και για την διάθεση της κοινής γνώμης έναντι επεμβάσεων στο εσωτερικό ξένων χωρών. Αυτό οδηγεί στην προτίμηση επιλογών τύπου Λιβύης. Η περιοχή μας προσφέρεται για τέτοιου είδους επιχειρήσεις.

Το μέλλον, ωστόσο, θα απαιτήσει περισσότερο την ικανότητα αντιμετώπισης των λεγόμενων νέων απειλών, τόσο συστηματικά, όσο και σε μεμονωμένες περιπτώσεις όπου και όποτε προκύπτουν. Η ναυτική διάσταση της Μεσογείου είναι βασικό χαρακτηριστικό της που ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους. Καταρχάς, τρομοκρατία. Τα τελευταία χρόνια, η συνχόντητη των τρομοκρατικών επιθέσεων στη θάλασσα καταδεικνύει ότι η ναυτική τρομοκρατία είναι γεγονός και αποτελεί πλέον μια από τις σοβαρότερες απειλές ασφάλειας. Επιθέσεις είναι πιθανές και κατά τη διάρκεια στάσεων δυτικών πλοίων σε λιμάνια της περιοχής. Ενδεικτικά, αναφέρω την επίθεση αυτοκτονίας στο USS Cole με ταχύπλοο παγιδευμένο με εκρηκτικά, στο Aden της Υεμένης, τον Οκτώβριο 2000, την επίθεση ενός μικρού πλοίου με εκρηκτικά στο γαλλικό δεξαμενόπλοιο Limburg, έξω από την ακτή της Υεμένης, τον Οκτώβριο 2002, και την επίθεση σε super ferry στο λιμάνι της Μανίλα, το Φεβρουάριο 2004, με θύματα εκατοντάδες επιβάτες. Αξίζει να συγκρατήσουμε ότι, το Μάρτιο 2002, οι νορμανδικές μυστικές υπηρεσίες εντόπισαν 23 πλοία που βρίσκονταν υπό την έλεγχο της Al Qaeda. Ανάλογες απόπειρες εναντίον πλοίων έχουν αποκαλυφθεί και στη Μεσόγειο. Οργανώσεις, όπως η Hezbollah, η Jemaah Islamiyah, το Λαϊκό Μέτωπο

για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, έχουν από καιρό προσπαθήσει να αναπτύξουν δυνατότητες για την ανάληψη παρόμοιας δράσης.

Μια πιθανή τρομοκρατική απειλή στη Μεσόγειο θα έθετε σε κίνδυνο την ασφαλή ροή του πετρελαίου, αλλά και του εμπορίου γενικότερα, προς τις δυτικές αγορές και θα αποτελούσε σοβαρό πλήγμα για τον τουρισμό, που είναι μια από τις μεγαλύτερες πηγές εσόδων της περιοχής. Και, φυσικά, θα έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια πολιτών. Επιβατηγά ή εμπορικά πλοία που διασχίζουν τη Μεσόγειο θα μπορούσαν είτε να τεθούν υπό τον έλεγχο τρομοκρατών είτε να πληγούν στη θάλασσα από τρομοκρατικές επιθέσεις. Ειδικότερα ως προς την ασφαλή ροή των ενεργειακών πόρων, στόχους τρομοκρατών έχουν αποτελέσει τα τελευταία χρόνια αγωγοί, διυλιστήρια, σταθμοί άντλησης και δεξαμενόπλοια. Στη Μεσόγειο, ενδεχόμενες επιθέσεις σε δεξαμενόπλοια, αλλά και αγωγούς που εκβάλλουν εκεί, θα είχαν σοβαρές επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα. Το ίδιο θα συνέβαινε και με επιθέσεις στα σημεία διέλευσης από και προς τη Μεσόγειο. Η μορφολογία της Μεσογείου, που επιβάλλει αναγκαστική διέλευση των πλοίων από στενά, όπως το Σουέζ, ο Βόσporos και το Γιβραλτάρ, καθιστούν τα πλοία ιδιαίτερα ευάλωτα σε τέτοιες ενέργειες. Σενάρια σαν αυτά περιλαμβάνουν και τον κίνδυνο μιας ενδεχόμενης περιβαλλοντικής τρομοκρατίας, καθώς οι επιθέσεις θα μπορούσαν να πλήξουν το περιβάλλον και κατά συνέπεια τον τουρισμό. Τα σενάρια αυτά γίνονται ακόμη πιο εφιαλτικά, στην περίπτωση που πραγματοποιούνταν επίθεση με πλοίο παγιδευμένο με κάποιο όπλο μαζικής καταστροφής.

Αλλά και οι πρόσφατες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα στην Ανατολική Μεσόγειο, ενισχύουν τους φόβους. Εξέδρες άντλησης φυσικού αερίου που αναμένεται να κατασκευαστούν στη θάλασσα, είναι επίσης δυνητικοί στόχοι. Η Hezbollah θεωρείται πως έχει ένα οπλοστάσιο χιλιάδων ρουκετών, κάποιες εκ των οποίων θα μπορούσαν ενδεχομένως να φτάσουν εξέδρες στα ανοικτά του Ισραήλ. Αναφέρεται, επίσης, ότι έχει μίνι υποβρύχια, σκάφο με εκρυπτικά και εξοπλισμένα ιδιωτικά αεροπλάνα, όλα εκ των οποίων θα μπορούσαν να απειλήσουν πιθανούς στόχους στην

Σε ολόκληρη τη Μεσόγειο, υψηλής σημασίας θεωρείται η ΝΑΤΟϊκή Επιχείρηση Active Endeavour που ενεργοποιήθηκε μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ.

Ανατολική Μεσόγειο. Οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομία από την υλοποίηση των παραπάνω σεναρίων μπορεί να είναι τεράστιες εξαιτίας, για παράδειγμα, της αύξησης των τιμών του πετρελαίου, της χρησιμοποίησης πιο χρονοβόρων εναλλακτικών οδών που θα αύξαιναν το κόστος της μεταφοράς, του συνωστισμού στα σημεία διόδου και τα λιμάνια, των πιο ακριβών ασφαλίστρων και των περιβαλλοντικών καταστροφών.

Ειδικότερα στα στενά, ανάλογα με το μέγεθος της καταστροφής και τα μέτρα ασφαλείας που θα λαμβάνονταν στη συνέχεια εκεί, τα σημεία αυτά θα μπορούσαν να μπλοκαριστούν για πολλές μέρες, ενώ και μετά θα επιβραδυνόταν η κίνηση μέσω αυτών, εξαιτίας των αυξημένων ελέγχων που θα επιβάλλονταν. Πέρα από τις οικονομικές συνέπειες, ο χρησιμοποίηση της Ανατολικής Μεσογείου για την πρόσβαση στρατιωτικών δυνάμεων σε σημεία επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή θα συνεπαγόταν και στρατηγικές επιπτώσεις.

Μια ακόμη διάσταση κινδύνων ναυτικού χαρακτήρα αποτελεί και η πειρατεία, η οποία αντιμετωπίζεται, όπως είδαμε, γύρω από τις σημαντικές ακτές, διαδίδεται ωστόσο παγκοσμίως. Εμφανίζεται ήδη στην Ερυθρά Θάλασσα και θα μπορούσε να επεκταθεί και στη Μεσόγειο.

Αλλά και η διακίνηση όπλων μαζικής καταστροφής δια θαλάσσης, αποτελεί

έναν, επίσης, υπολογίσιμο κίνδυνο στους στρατηγικούς σχεδιασμούς για την περιοχή. Η δράση της Επιχείρησης Active Endeavour στη Μεσόγειο σχετίζεται και με την αντιμετώπιση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής. Επιπλέον, οι ΗΠΑ επιχειρούν να αντιμετωπίσουν την απειλή αυτή μέσω διμερών συμφωνιών για την εκτέλεση νησιών, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας τους Proliferation Security Initiative.

Ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος της Ελλάδας σε αυτό το σκηνικό που διαγράφεται; Τα εκτεταμένα θαλάσσια σύνορα περιμετρικά της χώρας μας την καθιστούν πύλη εισόδου για όλους τους παραπάνω κινδύνους. Αυτό, αναγκαστικά, θα πρέπει να την οδηγήσει στη χάραξη αντίστοιχης στρατηγικής. Άλλα και η θέση της Ελλάδας στο επίκεντρο μιας τόσο εκρηκτικής περιοχής, από την οποία διέρχονται ζωτικές για την παγκόσμια οικονομία οδού διέλευσης αγαθών, πρώτων υλών, ενεργειακών πόρων και προβολής στρατιωτικής δύναμης, θα ασκήσουν έξαθεν πίεση στην Ελλάδα, αλλά θα της δώσουν και μια μοναδική ευκαιρία, για την ανάληψη ρόλου. Το γεγονός ότι οι θάλασσες συνδέονται με ζωτικά οικονομικά συμφέροντα, που επιβάλλουν την προστασία τους με στρατιωτικά μέσα, δεν είναι καινούργιο. Όλες οι μεγάλες εμπορικές δυνάμεις προστάευαν πάντα τα συμφέροντά τους με ισχυρό Πολεμικό Ναυτικό. Αυτό που είναι καινούρ-

γιο είναι η συλλογικότητα και η συνεργασία μεταξύ εταίρων στον τομέα αυτόν που πλέον αποκτά κεντρικό ρόλο στους διεθνείς στρατηγικούς σχεδιασμούς. Το NATO, αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση, βρίσκονται σε μια διαδικασία χάραξης συγκεκριμένης στρατηγικής για την ασφάλεια στη θάλασσα. Οι ΗΠΑ έχουν αναγάγει τη συλλογική θαλάσσια ασφάλεια σε ύψιστο στόχο, με σκοπό τη συνεργασία με τους εταίρους τους για την αντιμετώπιση κοινών απειλών (τρομοκρατία, πειρατεία, όπλα μαζικής καταστροφής, λαθρεμπόριο) και τη διαφύλαξη αμοιβαίων συμφερόντων, όπως η διακίνηση εμπορίου, η προστασία υπεράκτιων ενεργειακών εγκαταστάσεων, η προστασία της αλιείας, του τουρισμού. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα έχει τη συγκριτικό πλεονέκτημα στη θάλασσα και αυτό μπορεί να προσφέρει.

Η συνεισφορά της Ελλάδας σε θέματα ασφάλειας των θαλάσσιων επικοινωνιών μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμη, και μάλιστα με έμφαση στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της πειρατείας, της διάσοτης των όπλων μαζικής καταστροφής και στην ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας. Ας φανταστούμε, για παράδειγμα, το σενάριο κατάληψης από τρομοκράτες μιας εξέδρας αντίτυπης φυσικού αερίου στην περιοχή μας ή ενός από τα πλοία που θα μεταφέρουν το αέριο αυτό, ενώφει των πρόσφατων ή και των μελλοντικών υπεράκτιων ανακαλύψεων. Ήδη στο πλαίσιο της Επιχείρησης Active Endeavour, η Ελλάδα έχει διαθέσει ναυτικές δυνάμεις, μία Ομάδα Υποβρυχίων Καταστροφών, σύστημα επιτήρησης στο Αιγαίο με τη χρησιμοποίηση παραπρητηρίων και πλοίων, καθώς και το Ναύσταθμο Κρήτης ως βάση υποστήριξης. Άλλα και στο ζήτημα της αντιμετώπισης της πειρατείας, η ελληνική συνεισφορά μπορεί να είναι σημαντική, όπως κατέδειξε η συμμετοχή μας στις επιχειρήσεις γύρω από τις σομαλικές ακτές.

Και σε καιρό πολέμου, η συνεισφορά της Ελλάδας στη θάλασσα έχει αποδειχθεί κρίσιμη. Ο απεγκλωβισμός Ελλήνων και ξένων υπικών από τον Λιβανό και η προώθηση ανθρωπιστικής βοήθειας, από την έναρξη των εχθροπραξιών του καλοκαιριού του 2006, αλλά και πρόσφατα στη Λιβύη, εκτιμήθηκαν εξαιρετικά από τη διεθνή κοινότητα. Σημαντική είναι και η συμμετοχή της Ελλάδας στην UNIFIL με ναυ-

κές δυνάμεις. Το ίδιο και στην Επιχείρηση Enduring Freedom, στο Αφγανιστάν, όπου το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό συμμετείχε στην πολυεθνική ναυτική δύναμη που είχε την ευθύνη επιπρόσωπης της Ερυθράς Θάλασσας, της Αραβικής Θάλασσας, του Περσικού Κόλπου και του Ινδικού Ωκεανού. Πιο παλιά, κατά τη διάρκεια του πρώτου Πολέμου στον Κόλπο, η Ελλάδα είχε συμμετάσχει με ναυτική παρουσία στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της βόρειας Ερυθράς Θάλασσας, πραγματοποιώντας μεγάλο αριθμό ντουψιών και ελέγχων φορτίων, για την εφαρμογή της απαγόρευσης θαλάσσιων μεταφορών προς και από το Ιράκ και το κατεχόμενο Κουβέιτ.

Θα πρέπει, επίσης, να επισημανθούν και οι ναυτικές υποδομές της χώρας μας. Η εξαιρετική σημασία της Σούδας είναι γνωστή. Το ναυτικό Κέντρο Εκπαίδευσεως Ναυτικής Αποτροπής (KENAP) στη Σούδα

μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας. Το Πολυεθνικό Συντονιστικό Κέντρο Στρατηγικών Θαλασσών Μεταφορών (ΠΟΣΚΕΣΘΑΜ) στην Αθήνα έχει ένα πολύ ξεχωριστό καθήκον για την αξιοποίηση του ισχυρού ελληνικού εμπορικού και επιβατηγού στόλου για στρατηγικές μεταφορές από το ΝΑΤΟ και την ΕΕ. Μια τέτοια περίπτωση υπήρξε η μεταφορά στρατιωτικού υλικού, όπως αρμάτων μάχης και θωρακισμένων οχημάτων, προς το Ιράκ.

Και, φυσικά, ενώψιε των εξελίξεων στην περιοχή μας, η Ελλάδα οφείλει να είναι διπλά προετοιμασμένη. Υπενθυμίζω τις αντιδράσεις της Τουρκίας απέναντι στην εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της Κύπρου, με πολυάριθμες ναυτικές ασκήσεις έξω από τη νότια ακτή της Κύπρου, αποστολή πολεμικών πλοίων κοντά στις εγκαταστάσεις της Noble Energy και παρενόχληση ξένων ερευνητικών σκαφών. Ο Τούρκος (απειλών) υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Egemen Bagis έχει δηλώσει: «για αυτόν τον λόγο έχουμε το ναυτικό. Έχουμε εκπαιδεύσει τους πεζοναύτες μας για αυτό. Έχουμε εξοπλίσει το ναυτικό μας για αυτό». Ο Τούρκος Πρωθυπουργός, R.T. Erdogan, έχει πει: «οι φρεγάτες, τα κανονιοφόρα και οι αεροπορικές δυνάμεις της Τουρκίας θα παρακολουθούν συνεχώς τις εξελίξεις στην περιοχή. Τα πολεμικά πλοία μας μπορούν να βρίσκονται εκεί ανά πάσα στιγμή». Άλλα και το Ισραήλ έχει αντιδράσει σε όλα αυτά, με αποστολή F-15 πάνω από τα τουρκικά πλοία και με 24ωρη παρουσία στην περιοχή χρησιμοποιώντας μη επανδρωμένα αεροσκάφη έναντι των απειλών της Hezbollah.

Ας αναλογιστούμε το εξής: με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η ένταξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στις ευρω-ατλαντικές δομές, και μάλιστα με μεγαλύτερη ευχέρεια στρατιωτικής συνδρομής από όση επιτρέπει η ελληνική πραγματικότητα, επρέασε τη σημασία και το ρόλο της Ελλάδας. Ωστόσο, από τα παραπάνω φαίνεται ότι, στη θάλασσα, η Ελλάδα διατηρεί το συγκριτικό πλεονέκτημα. Το γεγονός αυτό αποτελεί και οδηγό για την περαιτέρω εστίαση των ελληνικών προσπαθειών. Για ενίσχυση της ελληνικής παρουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο, συμμετοχή σε πολυμερείς πρωτοβουλίες και δημιουργία και αξιοποίηση κατάλληλων υποδομών.

Γάλλος ναύτης αναρτά τη σημαία του ΝΑΤΟ στο πλαίσιο της επιχείρησης Ocean Shield.